

ig groups news

www.igroups.co.il

מגזין קהילת מנחי הקבוצות בישראל

לפרסום במגזין פנו
לקהילת קבוצות 03-6990552
 תפוצה עדכנית: 3,954 קוראים

קבוצות בעולם
 ד"ר חיים וינברג

הקול אבוד
על דיאלוג ללא קול - הדיאלוג על
האם לבוא לדיאלוג?
 טל אלון

קבוצה בעת חופשה או חופשה
בקבוצה...
 ד"ר יהודית ריבקו

ילד שונה ילד אחר...
 שרה גוברין

השפעות חיצוניות
על התערבויות בקבוצה
 ערן אביב

התנגדויות בקבוצה
חלק 6
 חלי ברק

דבר העורך

שנה חלפה מאז הוצאנו את הגיליון הראשון של מגזין קהילת קבוצות. תריסר גיליונות מאחורינו ואני עורך כעת את גיליון מספר 13.

התחלנו עם תמלילי הראיון מכנס יאלום, עם טורים קבועים של כותבים נהדרים ועם מספר רב של כתבות שכתבו על ידי מגוון מנחים מכל הארץ. נכון להיום מקבלים את המגזין בתחילת כל חודש למעלה מ-3,900 מנחים ואנשי מקצוע, רובם ככולם קוראים אותו דרך קבע.

אני רוצה להזמין לקחת חלק פעיל בכתיבה ולתת דרור וביטוי לעשייה שלך בתחום הקבוצות. לא מעט מנחים מרגישים שיש להם מה לתרום בכתיבה במגזין אבל אין להם אנרגיה וזמן לשבת ולכתוב. ובכן, אחד מיתרונותיו המרכזיים של המגזין הוא הכתיבה המדעית-פופולארית שמאפיינת אותו: פשוטה, אינטואיטיבית אך גם מקצוענית ותורמת. לכן- שבו וכתבו. סביר להניח שתיקוני העורך יהיו מינוריים. שתפו אותנו בעבודות שאתם עושים ובהתנסויות שאתם חווים ושילחו רשמים והתייחסויות משלכם.

ההרגשה לערוך את העיתון מאוד מספקת וממלאת. זו זכות גדולה שתורמת לי רבות. תודה.

אתם גם מוזמנים להמשיך ולשלוח אלי ביקורת בונה לגבי התוכן, המבנה והצורה של המגזין ולעזור כך בשיפורו המתמיד.

ולנושא אחר: אמש הסתיים בראש הנקרה הסופ"ש הראשון בנושא "יחסים בין אחים". הסופ"ש היה אינטנסיבי וחזק מאוד וממשובי המשתתפים ניתן ללמוד שהצלחה הייתה יוצאת דופן. המשתתפים חוו הזדמנות מיוחדת במינה לעבוד בכנות על יחסיהם עם אחיהם, הן בשירות היחסים העכשוויים והן ב"כאן ועכשיו" של הדינמיקה בקבוצה המרתונית הקטנה. מי שמעוניין עדיין להירשם לסופ"ש השנן, שיתקיים ב-12-13 לספטמבר מוזמן לעשות זאת בהקדם.

בנוסף, בקרוב יתקיים בחיפה סוף השבוע השנתי המסורתי של העמותה להנחיה ולטיפול קבוצתי. בואו להתנסות, ללמוד ולהתפתח שם.

להת', איתן
 eitan.tamir@gmail.com

קבוצות בעולם

על הכנס הישראלי להנחיה וטיפול קבוצתי במכללת ספיר בשדרות עם זוית של ישראלי בחו"ל

ד"ר חיים וינברג

בתאריכים 13-14 ביולי 2008 התקיים הכנס של האגודה הישראלית להנחיה וטיפול קבוצתי. הכנס מתקיים אחת לשלוש שנים (ב-2005 בת"א. ב-2002 בחיפה) אך הפעם היתה

לו חשיבות ומשמעות מיוחדת, מאחר וועד האגודה, בראשותו של דר' רובי פרידמן, החליט לקיים את הכנס השנה במכללת "ספיר" שבעיירה שדרות בנגב המערבי, תחת הכותרת "שייכות, הדרה ותשוקה". בכך מיקד הכנס את תשומת הלב בשאלות חברתיות ותהליכים בקבוצה הגדולה ולא רק תהליכים מוכרים לנו בקבוצה הקטנה. להחלטה לקיים את הכנס באיזור מופגז מזה שנים, ללא מענה מתאים מצד הרשויות, יש משמעות חברתית פוליטית: נסיון להביע תמיכה, הזדהות ואהדה עם אוכלוסייה במצוקה שחשה מודרת (excluded) מלב השיח הציבורי מזה שנים. אבל כותרת הכנס הרחיבה את נושא השייכות וההדרה מעבר לאוכלוסיית שדרות. הדבר ניכר בהרבה מההרצאות (למשל, אחת ההרצאות המרכזיות, של פרופ' תמר לאור, התייחסה לתשוקה לישראליות בקרב קבוצות חרדיות), בנסיון להכליל כמה שיותר הרצאות על אוכלוסיות שלא תמיד מנחי קבוצות מגיעים אליהם (יוצאי אתיופיה, בדואים, עקורי גוש קטיף, אוכלוסייה ערבית), ובנושאים שלובנו בקבוצות הביניים (על כך בהמשך). מההדים ששמעתי, הכנס הצליח להכליל דתיים, יוצאי עדות המזרח, וכן עובדים בחבל עוטף עזה, אך לא מספיק הגיע לערבים. הללו חשו שהכנס שם יותר מדי דגש על ההזדהות עם סבל התושבים בשדרות, אך מתעלם מסבל הפלשתינאים ברצועה (זו כמובן תחושה סובייקטיבית, מאחר ומילולית סבל הפלשתינאים הוזכר מספר פעמים).

מארגני הכנס השכילו להביא גם קבוצה מוכוונת של אורחים מחו"ל, ואין הדבר מובן מאליו לשכנע אנשי מקצוע בחו"ל לבוא לאיזור מסוכן כמו שדרות. לא כולם אפילו הינם יהודים, שמחויבותם והזדהותם עם תושבי ישראל יותר מובנת מאלה. כמי שער לבעייתיות המתמדת בנושא השפה בכנסים בינלאומיים, שיכולה ליצור תחושת הדרה חריפה אצל מי שלא מבין את שפת הכנס, התפעלתי מן הצורה בה התמודדו המארגנים עם בעיה זו: לכל אורח מחו"ל הוצמד מתרגם אישי שתירגם לאורח באוזן את ההרצאה בשפתו של האורח. ועדת הארוח (בראשות שרון זינגר) עשתה מאמץ למצוא לאורחים משוודיה (קייט בראדשאו ולארס טאובר, פסיכודרמטיסטים) מתרגמת לשוודית, לאורח מספרד (יורג בורמיסטר, הנשיא הנבחר של האגודה הבינלאומית לטיפול קבוצתי) מתרגמת בספרדית וכדומה. בנוסף, בכמה מהארועים

החשובים טרחו המרצים לחלק לאורחים דף באנגלית עם תמצית הדברים שנשא. אין ספק שהאורחים הללו חשו מוקפים באהבה ובהערכה על הגעתם.

מבנה הכנס היה מהפכני מבחינה מסויימת תוך נסיון לשלב בין הצד החוויתי לתיאורטי. כל יום נפתח ונסגר בקבוצות ביניים. מספר המשתתפים בקבוצת ביניים נע בין 15-30, והיא מאפשרת דיאלוג במרחב הביניים. זהו מרחב המאפשר למשתתפים להתייחס גם לחוויות במשפחה וגם בחברה הרחבה יותר. בניגוד לקבוצה הגדולה, בקבוצת הביניים ניתן עדיין להושיב את המשתתפים במעגל אחד, מה שמפחית את תחושות הניכור והפרנויה, וליצור תחושות אחוה ושיתוף למרות שהחברות בקבוצה איננה מאד אישית. דובי הדרי אירגן 9 קבוצות כאלו בהנחיית טובי המנחים בארץ. אחת מהן הונחתה ע"י רובי פרידמן באנגלית ובה השתתפו 10 האורחים מחו"ל ביחד עם 10 ישראלים (עוד דוגמה להכללת האורחים).

דן רביב הינו פסיכואנליטיקאי אמריקאי-ישראלי בן 62 שעבר לחו"ל בהיותו בן 16. הוא השתתף בקבוצת הביניים הנ"ל ועבר חוויה רגשית חזקה. בחרתי להביא את תיאורו כיון שהוא מעלה סוגיה נוספת של הכללה והדרה בחברה הישראלית: "זה התחיל עוד בערב לפני הכנס בקבלת פנים לאורחים מחו"ל שנערכה בדירתה של פנינה רפפורט בצפון ת"א.... כשהייתי שם התחלתי להרגיש תחושה מוכרת שתמיד אני חש בישראל. האם אני ישראלי או אמריקאי מחו"ל שמבקר בישראל? לאחר קבלת הפנים נסעתי לבדי בעקבות רובי במכונית השכורה לכיוון שדרות. כשניסיתי להשאר צמוד למכוניתו, חשתי עליה של חרדה, חלקית עקב המהירות שנאלצתי לנסוע באיזור לא מוכר (כנהג ישראלי), וחלקית עקב החוויה הלא מוכרת של כניסה לאיזור מלחמה (בהיותי אמריקאי מחו"ל). תחושה זו של כפילות התחזקה ביום הבא כשהגעתי לקמפוס של מכללת "ספיר", שהפתיע אותי בגודלו ויופיו. כשנכנסתי לאיזור הרישום הייתי המום מהברדק שכל כך אופייני לישראל. שמי לא נמצא ברשימת המשתתפים שנרשמו. נשלחתי משולחן אחד לשני עד שמישהו מהועדה המארגנת אמר לי באופן מאד ישראלי לא לדאוג לגבי הרישום ופשוט ללכת לחדר בו התקיים המפגש הראשון של קבוצת הביניים לאורחים מחו"ל (הקבוצה היחידה שהשפה שלה היתה אנגלית). כשנכנסתי לחדר אני זוכר שאמרתי לעצמי: "אבל אני מדבר עברית. למה נשלחתי לקבוצת דוברי האנגלית?" הקבוצה, שרובי הנחה, כללה 20-22 משתתפים, חציים ישראלים וחציים מחו"ל. נזכרתי בנושא של הכנס "הכללה, הדרה ותשוקה".... כשהרהרתי בכך הייתה בי התחושה

של להיות מודר הן מהחברה הישראלית והן האמריקאית. שלושת המפגשים הראשונים היו מעניינים מהרבה סיבות, במיוחד עקב הנסיון הרב של משתתפים מנוסים בקבוצות והמגוון העצום של רקעים והתנסויות בחדר. במפגש הרביעי והאחרון, כשמשתתף אמריקאי אחר בא במגע עם ההדרה החזקה שחש בסדנה של נשים דוברות עברית, משהו החל לרחוש בתוכי ולפתע ומבלי שציפיתי לכך חשתי כאב חד, שפרץ החוצה בהתייחות עמוקה שמנעה ממני לדבר כמה דקות. הקבוצה היתה נהדרת והירשתה לי לחוות את הרגע באופן מלא. כשהצלחתי לדבר הבנתי שמה שקרה זה שסוף סוף באתי במגע עם כאב שעגן בתוכי מאז גיל 16 כשהורי החליטו לעזוב את ישראל ולעבור לנוי יורק. זה היה כמו פקק שהשתחרר ואירגן מחדש את עולמי הפנימי והרגשי. היה צורך בכיתה מוגנת באיזור מלחמה בהשתתפות מנחי קבוצות באמת נפלאים מנחים על ידי רובי כדי לגעת לבסוף בכאב החמקמק שהיה שם זמן כה רב, אך מחוץ לטווח השגה."

אני יכול לשתף באותו נושא, מזוית שלי כמנחה של אחת מקבוצות הביניים: הגבולות בקבוצה זו היו יותר גמישים מאשר בקבוצה קטנה, ואיפשרנו למשתתפים לבוא ליום אחד בלבד. הנושא של המצטרפים החדשים הפך לשאלה נוספת של הכללה או הדרה. הקבוצה ניסתה גם להדיר מנחים מנוסים יותר שהשתתפו בקבוצה והיה עליהם "לשלוט" מחיר של הבאת נושאים אישיים רגשיים כדי להיכלל בקבוצה. מאחר וגם אני ישראלי החי בחו"ל, שאלות לגבי מי נחשב ישראלי ומי נכלל בחברה הישראלית הודגשו בחדר. הקבוצה עבדה דרכי על שאלות אלו: למשל, משתתפת (העובדת בשדרות) אמרה לי, "אני כועסת עליך שאתה מרשה לעצמך לחיות שם בשלווה ובביטחה, כשאנחנו כאן צריכים להתמודד עם חרדה וסכנת חיים. מצד שני אני מקנאה בך על היכולת שלך לעזוב את המקום הזה. כמה הייתי נותנת כדי לעבור לשם!"

אין ספק שזו היתה חוויה חזקה לכולנו. האפשרות לעבד נושאים כל כך מהותיים לנו (!) באופן עמוק וכן, די נדירה בישראל. כמוכן שהייתי מאד מעורב רגשית במה שקרה בקבוצה וכדי להיות בטוח שאני לא משתמש בקבוצה לצרכי, הבאתי לקבוצה את ההתלבטות שלי על כך.

בקיצור - כנס חזק, מלמד, חוויתי ורגשי.

haimw@group-psychotherapy.com

חיים וינברג

"הלב השומע" הכשרת מנחי קבוצות בראייה הוליסטית

תוכנית ההכשרה בראייה הוליסטית מכירה באדם כישות שלמה: גוף- נפש- רוח. התוכנית כוללת לימודי הנחייה בעזרת מעגלי הקשבה, תהליכי פסיכותרפיה בקבוצה ושילוב אומנויות בהנחיה. ייחודה של התוכנית במסע של צמיחה והתפתחות אישיים בשילוב למידה חווייתית ועיונית. המאפשרת לגלות את כוחה המרפא של העבודה הקבוצתית. זוהי תוכנית הכשרה ראשונה מסוגה.

התוכנית מקנה:

- תעודת מנחה קבוצות
- הכשרה בהנחיית מעגלי הקשבה (council facilitation)
- ידע עיוני ומעשי הן בגישה המסורתית והן בגישות הוליסטיות תוך הבנת התהליכים המתרחשים בקבוצה
- פיתוח ההבנה היצירתית והאומנותית בהנחיית קבוצות
- מודעות אישית, צמיחה והעצמה

מיועד ל:

- המעוניינים להכשיר עצמם למנחי קבוצות
- מנחי קבוצות הרוצים להתמחות בשיטות הנחיה נוספות
- מטפלים הוליסטיים המעוניינים להכשיר עצמם כמנחי קבוצות
- העוסקים במקצועות החינוכיים והטיפוליים
- מאמנים אישיים ועיסקיים

בין נושאי הלימוד:

- עקרונות הנחייה המושתתים על פסיכולוגיה רוחנית ואינטליגנציה רגשית
- יסודות, תיאוריות וגישות בהנחיית קבוצות
- הנחייה בעזרת מעגלי הקשבה - אמנות הדיבור וההקשבה מהלב
- תנועה - קול - מוסיקה-דמיון מודרך כמסייעים בהנחיית קבוצתית
- גוף - נפש - רוח והקשר ביניהם בעבודה אישית וקבוצתית
- תקשורת מקרבת (nvc) בקבוצה
- הנחיית עמיתים, הנחיה בטבע והנחייה מגדרית

מסלולי בוקר וערב במרכז אוריאל
קבוצה נוספת תיפתח בתל אביב
החל מנובמבר 2008

תנאי קבלה: ראיון אישי
תוכנית חד שנתי

ערבי מבוא בצפון ובמרכז

לפרטים ולהרשמה: מרכז אוריאל, אלוני אבא
טל: 04-9830890, מייל: halevi_e@017.net.il
אתר: urielcenter.co.il

11 בספטמבר מנגנים שלום בשוני

פרד ג'ונסון (ארה"ב)

הופיע עם מיילס דייוויס, צ'יק קוריאה, בי בי קינג, ארתה פרנקלין ודיזי גילספי
שר ומנגן בכלים אפריקאיים ייחודיים שנבנו במיוחד עבורו

מארח את אלי מגן, יאיר דלאל, הליל אלעווי וחברים

**במופע מוסיקת עולם, ג'אז, בלוז
ונשמה ברוח של שלום**

© סולטן סולטן וידיאו

www.frejon.org

*Fred
Johnson*

SOUND SCULPTURER

בנימינה "אמפיתיאטרון שוני"

יום חמישי 11.9.08 בשעה 22:00

כרטיסים בקופת חיפה 04-8662244 • www.8662244.co.il

קסטל ת"א *8965 ובקופת שוני סל. 04-6388760

הקול אבוד

על דיאלוג ללא קול - הדיאלוג על האם לבוא לדיאלוג?

טל אלון

בימים אלה היתה הכרזה על החזרה לקרקע של היישוב חומש, הנמצא בצפון השומרון. חומש הוא אחד היישובים שפונה בימי ההתנתקות עצמם, במקביל להתרחשויות שהיו במוקד אז, ובעין המצלמה, בגוש קטיף. פחות מתוקשר, אך לא פחות כואב. "שלוש שנים אחרי ההתנתקות החליטה מועצת שומרון לקיים ישיבה מיוחדת בהתנחלות המפונה, שבה הצהירו על הקמתה מחדש..." (20 Ynet לאוג', 08).

איך מתקשרים הדברים האלו לקבוצות דיאלוג? הסיפור הזה פוגש את התחושה שלי, ושל אחרים, כי מזה שנתיים ויותר, קשה לנכס קבוצות דיאלוג, כמעט בלתי אפשרי - "אנשים לא מגיעים", "מעדיפים להישאר בבית", "מסתגרים"... כאשר זה נאמר, אני מתכוונת בעיקר לאנשי הציונות הדתית, אשר מבין אנשיה, קשה למצוא מי שירצה להשתתף בקבוצת דיאלוג, מי שיבוא לפגוש את ה"אחרים". קשה לכן, לשמוע בכלל מדוע קשה, קשה "לגעת" בדברים הכאובים, קשה לדעת היכן ה"אחר" נמצא בהתרחקות הזו. אנחנו רק מבינים ש"לא הכל כרגיל"... מתחילים לבעוס בעצמנו... ובעיקר לא להבין - לא להבין מה קורה פה, לא להבין את ה"אחר", לא להבין מי אנחנו עבורם, או בכלל...

המפגש עם האחר, שלא לדבר על הדיבור עם האחר, הפכו, עבור מגזר שלם של אנשים, להיות משהו בסדר עדיפויות רחוק. קודמים לך, כך ניתן היה להבין לאט לאט, היו הכעס והבלבול, הפגיעה והניכור, תחושת הבגידה הגדולה והזרות, שעלו וצפו סביב אותם חודשים שלפני ההתנתקות, תוך כדי ההתנתקות ובמשך כל הזמן הזה לאחריה. הבודנות של הממשלה והממסד (להרגשתם) בראש ובראשונה, אך מייד אח"כ גם של השמאל (ואולי בכלל ל"כל היתר" כקבוצה ערטילאית וגדולה) עלו וחנקו את הגרון, לא השאירו חמצן בריאות. אין לי יכולת לתאר זאת מן הצד, ואף לא אנסה. מדובר בשבר עמוק וגדול, בתחושות אובדן, ובשאלות של זהות והשתייכות. מי אנחנו עבורם, ואף יותר מכך - מי הם עבורנו, הם שאלות שקשה להכיל אותן. וגם תחושה עמוקה ש"אי אפשר להמשיך כאילו הכל כרגיל"...

במפגשים ובכנסים בהם אנחנו כן מצליחים להיפגש, מתי מעט לפעמים, שמעתי רבות על הבלתי אפשריות של "יהודי מגרש יהודי", של כמעט מלחמת אחים, של נאמנות קרועה של בנים בצבא שהיו צריכים להיות בפינוי/גרוש של קרובי משפחתם, של היקרעות מן הקרקע להמשך חיפוש וטלטלות, להמשך חיפוש של מקום ושל דרך, שאינו מגיע לסיימו, שאינו מוצא מרגוע. ברגעים

האמנותי לבין התיאטרון התקשורתית הזה. וההבדל הזה הופך את כל המופע הזה לטרגדיה אנושית: בתיאטרון ההתנתקות אין שחקנים בשכר, אלא סטטיסטים תמימים שאין להם מושג שאינם אלא בובות המופעלות בידי במאים ציניים וערמומיים. הסטטיסטים האלה - הנער הזועק, האשה הבוכייה, הגבר הקודר עטור הזקן - חווים את מצוקתם באופן אותנטי ומכמיר לב. הבטתי בנערים הבוכיים שאחזו נואשים בארון הקודש הריק בעצמונה, במורג, בנצרים - דמעותיהם דמעות אמת היו, כאבם נחצב מלב שותת. ולבי יצא אליהם, אל הסטטיסטים התמימים של תיאטרון ההתנתקות".

יון פדר, 24.8.2005

הזכרתי בתחילת המאמר את ההתחדשות בחומש. אולי העלייה על הקרקע של חומש מייצגת סוג של תיקון חזק עבור אנשים רבים. זה אכן כך, דבר ממשי ואמיתי. לחלוטין לא הייתי מסתפקת בכך. אולי בתקופה שברירת זמן, גם בקבוצות קיים הסיכון שיהפכו ל"תיאטרון תקשורתי", שאנשים יחוו את עצמם סטטיסטים תמימים, שצריכים לשחק משחק לעיני קהל כלשהו. אולי נכון לעת עתה להישאר "מאחורי הקלעים" של דיאלוג ברשת. אני מוכנה לכך. ובכל מקרה, אני לא רוצה לוותר על מקום שבו יכולים להיפגש חלקים שונים ואחרים של החברה שלנו, ולהשמיע את קולם, גם אם הוא הלך לאיבוד.

טל אלון, פסיכולוגית, יועצת בכירה, יו"ר עמותת "בסוד שיח".

הללו חשבתי לעצמי כמה חשוב להיות כאן כדי לשמוע, כדי להיות "עדה" למילים ולרגשות הכבדים מנשוא, כי אחרת לא הייתי יודעת. לא הייתי מנחשת. ובעיקר - כי צריכים להיות איתם יותר אנשים, מכל החלקים השונים של העם שלנו, כי אולי זה יוכל להיות תחילת תחילתו של מרפא, לקהילה הרחבה של העם שלנו, שחלקים שלמים ממנה הם פוסט-טראומטיים, וחלקים אחרים (אולי השמאל והאמצע...), מכחישים את הלגיטימיות של הכאב הזה, ואת עצם קיומו.

לפני כמה שבועות, ברגע נדיר כמעט, שמעתי משהו מן הכאב הזה, שגרם לי להבין עוד משהו. עוד זווית של הדברים, שלא שיערתי כי כך הם. במהלכה של פגישה שמעתי ממישהו, ששנים לקחה חלק בדיאלוגים שהתכנסו, שהייתה בעצמה יוזמת של מפגשים וקבוצות וראתה בהן דרך חיים, שהיום להיות בשיח כזה כמעט בלתי אפשרי לה. זה דורש ממנה מאמץ אדיר, ואפילו הנסיעה למפגש (נסיעה של חצי שעה) היא נסיעה אל מעבר לקירות וכתלים, שאפילו הצורך לשוחח, להגיב, לענות על דברים באותו רגע בו מתבצע השיח, הוא מענה קשה לניסוח וגובה ממנה מחירים גבוהים. המגע הזה כל-כך מכאיב, עד כדי כך שהיא מעדיפה שלא להיות שם, שהיא מעדיפה להתכתב על כך. ביקשה, בכל לשון של בקשה, שנעשה דיאלוגים ברשת. אמרה שהיא מעדיפה שלא לצאת מפתח ביתה, לקחת את הזמן לחשוב מה לענות, לקחת את הזמן לעצמה ולהחליט מתי לכתוב, כך שתוכל להתמודד עם הכאב שמייד מתלווה לדברים. וכאן הרגשתי כי הקול אבוד. אפילו את הדברים הללו שמענו ממנה אחרי תקופה של חודשים, בהם הרגשנו כי היא "נעלמת לנו" בדרכים שונות. זה היה רגע כמעט נדיר, שבו הצלחנו להיות איתה היכן שהיא, ואולי להיות ביחד סופסוף.

אילו הייתי חושבת שזו רק היא, לא הייתי כותבת את זה. זו רק היא, שמצאה (אחרי המון זמן) מילים להגיד איך עוברים עליה הדברים. היא מצאה לרגע את הקול האבוד ותארה לנו היכן היא נמצאת, ואיך היא מרגישה את הדברים. ברגע הזה, יותר מרגעים רבים אחרים, הייתי מוכנה ללכת איתה למרחב הזה של דיאלוג ברשת. זה פתאום נראה לי לא פחות טוב ממה שאנחנו יודעים לעשות כל-כך טוב בקבוצות הדיאלוג שהם "מקום להיפגש פנים-אל-פנים. ואני אכן מאמינה, כי זה כך - שם ימצאו עוד כמה אנשים את הקול האבוד שלהם כדי להגיד לנו היכן הם נמצאים. היום אני רואה ברשת מקום שניתן להיפגש בו, כולנו, ולהגיד דברים, ולזעוק... מעין "מרחב שלישי", לפחות לעת עתה.

יון פדר כתב בעת הפינוי -

"... אבל יש הבדל אחד, נורא, בין התיאטרון

דרושים מנחים/ות

מכון אבניים לפיתוח ידע מעשי בחינוך עוסק בהנחיית קבוצות מורים, מנהלים ומפקחים בתהליכי למידה המבוססים על ניסיונם המעשי.

ההנחיה מלווה קבוצות אנשי מקצוע בלמידה-בתוך-העבודה, לשם התבוננות בפרקטיקות ובאירועי דילמה, לשם הצבת יעדים מקצועיים משותפים ולשם פיתוח ידע מקצועי חדש.

המכון מרחיב את שורותיו ומחפש מנחים ומנחות בעלי רקע וניסיון בעבודה במערכת החינוך.

ההשתלבות בצוות **אבניים** כוללת תקופת הכשרה תוך כדי התנסות ובהשתתפות בסדרת מפגשי לימוד קבוצתיים ואישיים.

העבודה ב**אבניים** כוללת הנחיית קבוצות והשתתפות בצוות עבודה לשם פיתוח תכניות וחומרים.

ההנחיה מתקיימת באזורי ירושלים, תל אביב וחיפה. קבוצת הלימוד הפנימית נפגשת בירושלים אחת לשבועיים.

מוזמנים לפנות אלינו מנחים ומנחות בעלי ניסיון בהנחיה, היכרות עם מערכת החינוך, יכולת כתיבה ברמה גבוהה, גמישות ונכונות ללמוד ולעבוד בצוות.

לפרטים:

חמוטל 077-7660873

office@ovnayim.org

המרכז הרב תחומי ללימודי טראומה

נפתחה ההרשמה לשנת הלימודים 2008-9

התוכנית ללימודי פסיכותרפיה ממוקדת טראומה

מצבי חירום ואסון חושפים את החברה בישראל לפגיעות נפשיות קשות העלולות לגרום נזקים משמעותיים ברמת הפרט, המשפחה, הקבוצה והקהילה ולהביא לקריסת מערכות תמך ושירותים קהילתיים. אנשי מקצוע בתחומים הטיפוליים בארץ, נדרשים להיות ערוכים להתמודדות עם מצבי משבר וטראומה נפשית בעיתות חירום, כפיגועי טרור, מעשי איבה, מלחמות ובשגרת היומיום כתאונות דרכים, אלימות פיזית או מינית וכו'. נט"ל בשיתוף אוניברסיטת תל אביב, הפקולטה לרפואה - בית הספר לבריאות הציבור, פותחים זו השנה השנייה את התוכנית ללימודי פסיכותרפיה ממוקדת טראומה נפשית, בהוראת מיטב המומחים המובילים בתחום. התוכנית מבוססת על ניסיון וידע רב שנצבר בארץ ובעולם, ומציגה תפיסה ייחודית של התמודדות במצבי טראומה ואסון, תוך דגש על הבנת התהליכים הנפשיים אותם חווים הנפגע וסביבתו והקניית כלים מגוונים ויעילים להתערבות פרטנית קבוצתית ומערכתית.

מטרות התוכנית

- הקניית ידע נרחב ומעמיק לגבי תיאוריות ומודלים בתחום ההתערבות במצב דחק וטראומה
- הקניית מיומנויות לטיפול בנפגעי טראומה ובבני משפחותיהם
- מתן כלים לאיתור קבוצות וקהילות בסיכון תוך הפעלת תוכניות מניעה ברמת הפרט והקהילה

קהל יעד ותנאי קבלה

אנשי מקצוע בתחומי הטיפול, הייעוץ הסייעות והשיקום.
בעלי תואר ראשון לפחות בתחומי הפסיכולוגיה, העבודה הסוציאלית, הפסיכיאטריה, מדעי ההתנהגות, טיפול באמנויות, ריפוי בעיסוק, ייעוץ חינוכי, רפואה וסיעוד.
במקרים מיוחדים ועל פי החלטת ועדת הקבלה, יתקבלו מועמדים ללא תואר מלא בעלי רקע במדעי ההתנהגות והמקצועות הטיפוליים, עם ניסיון מעשי אשר התכנית לרוונית לעבודתם.

מבנה התוכנית

היקף: תוכנית שנתית (שני סמסטרים) מועד הלימודים: ימי רביעי, בין השעות 14:00 - 19:30

תאריך פתיחה:

5 נובמבר 2008 מקום הלימודים: בית נט"ל, רח' אבן גבירול 10, תל אביב (אתר מרכזי) ואוניברסיטת תל אביב, הפקולטה לרפואה - בית הספר לבריאות הציבור.

מנהל אקדמי: פרופ' אבי בליך

מרכזת מקצועית: בינה לוין

סגל ההוראה והמרצים (לפי א'-ב'):
פרופ' אלי ויצטום, פרופ' מולי להד, פרופ' זהבה סולומון, ד"ר איתן אברמוביץ, ד"ר רוני ברגר, ד"ר איתמר ברנע, ד"ר יעקב דפנה, ד"ר יפה זינגר, ד"ר ציביה זליגמן, ד"ר יוסי טריאסט, ד"ר דניאל לוי, ד"ר גבי מן, מיקי פולק, מר סער עוזיאל, ד"ר אילן קוץ, מר זוהר רובינשטיין, ד"ר דן שרון, ד"ר שאול שרייבר ומרצים אורחים נוספים.

שכר לימוד

שכ"ל שנתי: 14,000 ש"ח. לכל סטודנט המתקבל לתוכנית תוענק מלגת לימודים.

לפרטים נוספים והרשמה

עמותת נט"ל לפנות למרינה/איריס טלפון: 0732-363-363; מייל school@natal.org.il

וכן באתר נט"ל: www.natal.org.il (ניתן להוריד טפסי הרשמה באתר)

מספר מקומות מוגבל!

קבוצה בעת חופשה או חופשה בקבוצה...

ד"ר יהודית ריבין

בקבוצת הפסיכודרמה הראשונה שלי, שנולדה לפני יותר מעשור, למדתי את שיעורי הראשון לגבי האופן שבו אנו "מתוכנתים" ומתנהגים וההשלכות וההשפעות של "תיכנות" זה על חיי הקבוצה כשלם ועל הפרטים המאכלסים אותה באופן אישי.

מרגע שאנו פוקחים את העיניים ומגיחים לאוויר העולם, פחות או יותר, אנו מושפעים מקור וחום, אור וחושך, מודעים/לא מודעים ליום שחלף ומפנה את מקומו ללילה. יממה רודפת יממה ומצטרפת לשבוע, חודש, שנה. סתיו, חורף, אביב וקיץ והופ, עוד שנה חלפה, ושוב, וחוזר חלילה. "חגים" של ראשית תשרי... ושוב חום קיץ יולי -אוגוסט. כבר מגיל הגן יוצאים בקיץ "חופש הגדול". אצל ה"מבוגרים" יוצאים לפגרה ו/או חופשת הקיץ, מי ב"מרוכזת" ומי באופן אישי, פרטי.

ובכן, בראשית חייה של הקבוצה הראשונה שלי, "כיאה" למנחה מתחילה (שהוכשרה ותוכנתה על פי לוח שנת לימודים אקדמית) נהגתי לסיים את הקבוצה בסוף יוני. זו היתה "נקודת יציאה", ולהתחיל מחדש בספטמבר - "נקודת כניסה". בשנים הראשונות, חלק מהמשתתפים המשיכו לשנה הבאה ונשארו שנים (אחת אפילו חגגה עשור), אחרים פרשו בטווחי זמן שונים והותירו שובלי שאלות, תהיות ו"עניינים" בלתי פתורים. לעיתים, נערך "טכס" של פרידה זמנית ולעיתים פרידה האחדים שלא ישובו, הכל בערבוביה. "מסיבת הפרידה" נצבעה בגווני חגיגה (לעיתים גם קוליניארית) ונצטררה בצרור ה"הפסקה"

"המיתה"....

במבט לאחור, גיליתי שהטקסים שרתו אותי, שרתו את הקבוצה. ללא ספק הקבוצה "המשיכה להתקיים" עבור אלו שהחליטו להישאר ו"מתה" עבור האחרים, אולם תימות של עזיבה, נטישה, פרידה, דחיה, ולצידן, שייכות, קבלה, הצטרפות, והתמקמות מחדש דרשו התייחסות, ביקשו טיפול. בהיותי "ירוקה" וחרדה, הייתי רק "אמא טובה דיה" לא יותר.

לימים, "הולדת" עוד קבוצות, גם לצד זו הראשונה, קבוצות במגוון צורות של חיים. קבוצות שנפגשו באינטרוולים של פעם בשבוע, פעם בשבועיים, וגם קבוצה של פעם בחודש. בניגוד לשנת לימודים אקדמית השכלתי, למדתי, ובגרתי, למדתי לזהות את צרכי וצרכי הקבוצה לפגרה ולהתאים, לעיתים בהצלחה ולעיתים בהצלחה חלקית. משך החופשה (שבוע, שבועיים, חודש, יותר?) ומועדה נקבעו לעיתים בתיאום עם מירב חברי הקבוצה וכפה את האחרים להתמודד עם תימות לא פשוטות של העדפות, תחרות, קנאה, במי "מתחשבים" במי פחות: לעיתים הכרזתי מבלי להיוועץ וביקשתי שישתדלו לא לקחת חופשות בזמן הפעילות. אולם עובדה אחת לא השתנתה, באם אני הכרזתי או באם בדקתי עם הקבוצה, הידיעה מראש ומבעוד מועד איפשרה זמן של עיבוד ממושך ומעמיק, על מירב צדדי השפעות הפגרה. ההתכוננות היתה מבעוד מועד, התבוננו על ההשלכות, על ה"רווחים" וגם על המחירים.

כאשר אחדים ממשתתפי הקבוצה בחרים לצאת לחופשה והקבוצה ממשיכה להתקיים, מתעוררים תכנים של התרוקנות (כסאות ריקים) שבעבודה

פסיכו דרמטית ניתן לנהל "איתם" דיאלוג, על חסרונם, על תימת ה"אין" על הנוכחות הנעדרת. אי סדירות בנוכחות בקבוצה מעלה במרחב הסימבולי תכנים של התרופפות הגבול והמיכל. מעוררת את חרדת הקיום וההמשכיות. אם משתתפים בוחרים לסיים טיפול בצמידות ליציאה לפגרה, נשאלת השאלה של התיזומן, ההתמודדות מול "עזיבה" לשני הצדדים, הקבוצה והעוזב. כשאני מכריזה על הפגרה המרוכזת, שלא בתיאום עם חברי הקבוצה, מתעוררת השאלה האם הקבוצה זקוקה לחופש? מה המשמעות של צורך זה? האם אני המנחה זקוק לחופש מהקבוצה? מדוע? ניתן להביט על הצורך ההדדי הזה ועל החופשה כמציאות שיוצרת הזדמנות להעלות נושאים שונים, לרבות תימות של חיים ומוות. החופשה כמקור להטענת משאבים, להתחדשות, ולהערכה ובחינה מחדש מתוך פרספקטיבה של מרחק. זו הזדמנות למדוד את ההצלחה, לבדוק מהן העוצמות וההישגים של הטיפול ויישומם מן הפועל אל הכוח מחוץ לקבוצה בתקופה שלא ניפגש, ולהסתכן אולי גם בכך שלא ירצו לחזור... "הסתדרתי כל כך טוב בלי, אז אולי כדאי לסיים?" שאלות של התחייבות עולות, האם ממשיכים? ובוודאי יש עוד תמות ושאלות שלא נגעתי בהן. אתם מוזמנים להאיר את עיני ולשתף, כיצד הנושא פוגש אתכם?

ד"ר יהודית ריבין
yrybko@yahoo.com

ילד שונה ילד אחר...

שרה גוברין

הקבוצה שהתכנסה הייתה קבוצה "אחרת" במונחים רבים. אך ורק בני, ילדים בני 10 לערך, ילד מאובחן כילד אספרגר, Pervasive Developmental Disorder, ילד מאובחן כ NLD, ילד המאופיין באמצעות התנהגויות תוקפניות קשות כלפי הוריו ואחיו ופוביות חברתיות בבית הספר, ילד שאינו מדבר כמעט לחלוטין, וילד המסרב לנקות את עצמו לאחר השימוש בשירותים ועושה מדי פעם את צרכיו במכנסים.

כל הילדים אופיינו על ידי הוריהם בשיחות האיטיות ובאמצעות אנשי מקצוע מאבחנים, פסיכיאטרים, כילדים המתקשים או אינם מסוגלים ליחסים חברתיים תקינים, כל אחד וסיבותיו המיוחדות האישיות.

כביכול, קושי אדיר בצרופם לקבוצה אחת, האם בעיותיהם אך יחריפו כשיהוו "מראה" האחד לשני, כשקשייהם ישתקפו באמצעות התגובות השונות הלא-צפויות של האחרים?

האם לא יהיה נכון יותר לשלב כל ילד בקבוצת ילדים "רגילים"?

הצגתי את השאלות בפני ההורים, כל ההורים ללא יוצא מן הכלל העלו את אותו כיוון המחשבה: בקבוצת ילדים "רגילים" הדחייה תהיה המנגנון העיקרי בו ישתמשו כלפי "הילד שלי", אנו רוצים מקום "דומה", של קושי של מאבק, של כישלון והצלחות.

התחלנו לעבוד כפי שעובדים בקבוצת ילדים. הבעיות הייחודיות לא אחרו לעלות. חוסר היכולת לזהות, להגיב בצורה מותאמת, התגובות המוכרות כל כך של מציאת שער לעזאזל בקבוצה, החיפוש אחר השונה והאחר בכל מפגש,

הכל התעצם עוד יותר, העבודה היתה אינטנסיבית, אני כמנחה עבדתי קשה יותר מאשר בכל קבוצת ילדים, המתמחים שליוו אותי חלמו בלילות על הילדים.

הקבוצה התקדמה בצורה מופלאה, אני חושבת שהרבה יותר מעל למצופה על ידי הילדים שמחו לראות האחד את השני, נפתחו זה אל זה, שתפו פעולה, בצעו משימות משותפות ופעלו זה עם זה וזה לצד זה. הם הפכו לקבוצה פועלת, קבוצה בעלת כוח.

יום אחד, רמי סיפר במעגל הפתיחה כי הוא ערבי.

את השקט אפשר היה לחתוך בסכין. הילדים היו מבהלים, פניהם שיקפו זאת, תנוחת הגוף שלהם, הם התכווצו. שחר היה הראשון שהגיב, "אסור לי לדבר עם

השפעות חיזויות על התערבויות בקבוצה: חלק ב'

ערן אביב

חשבתי לעצמי שהנה "זה" מתחיל שוב ו"זה" ממש לא התאים לי. אני שומע את המשתתפת אומרת בכעס: "לא ממש ברור לי מה אתם (המנחים) רוצים מאיתנו..... אתם לא מעורבים, כמעט ולא מדברים..... השתיקות האלה לא במקום....." מצד שני, כולי נדרך בצפייה לראות כיצד מתפתחים הדברים בקבוצה - ברור לי שאנחנו באחד מהרגעים הללו שיש בהם פוטנציאל לשינוי משמעותי בעבודת הקבוצה.

בגיליון הקודם תיארתי באריכות את הרקע ובעיקר את הנחות העבודה שאיתן הגענו, שני המנחים, לתחילת הסשן הזה. כאמור אני שומע את הדברים של אותה משתתפת ומבין שאני צריך עכשיו לגייס כוחות ולהיות מאוד ממוקד. במובן מסוים אני אפילו נרגע שהדברים עולים דווקא עכשיו - בשלב יחסית מוקדם של הקבוצה. עוד לפני שהמשתתפת הספיקה לסיים את דבריה, משתתף מהקבוצה השנייה אמר לה: "מה... גם אצלכם זה ככה?!" ומייד המשיך וחיזק את דבריה. המנחה השנייה הזמינה עוד התייחסויות, מה שאפשר לתגובות נוספות שאופיינו בכעס ובתסכול לעלות.

לא רק ה"מוסיקה" של התגובות הייתה דומה, אלא גם התוכן שלהן. עיקר התגובות התייחסו אלינו המנחים והן אופיינו בדרישה מאוד תקיפה שניתן יותר משובים למנהלים בתרגילים, שנגדיר בצורה יותר ברורה מה נכון ומה לא נכון לעשות כמנהלים בתרגילים ושלא נתעקש על לוחות הזמנים של העיבודים ונססה ל"לחלוב אותם" במקום להמשיך הלאה. מאלף היה לראות שאותן התייחסות הגיעו בעצם משתי קבוצות שונות שעבדו בחדרים נפרדים עם מנחים שונים. זאת ועוד, לא רק ששתי הקבוצות "הזינו" זו את זו, חלק מהמשתתפים החלו להניח כי יש לנו, המנחים, אגינדה ברורה נגדם.

אל מול הקול הקבוצתי הזה, היה גם קול אחר: שני משתתפים העלו את הקושי שהם חוו בלהתייחס לחברי הקבוצה האחרים, לנתח את מה שהם עושים ולהעביר עליהם משוב בונה. משתתפת נוספת אפילו דיברה על כך שיש הימנעות בקבוצה ושלא ממש מתעמקים ומנסים להתייחס לכל חברי הקבוצה. הקולות הללו "נבלעו" בתוך הקבוצה, גם כאשר אנחנו המנחים ניסינו להבליט אותם, למשל באמצעות שיקוף של הימנעות הקבוצה מלהתייחס אליהם.

ככל שחלף הזמן, התחדד לי שאנחנו המנחים פספסנו. כפי שצינתי בטור הקודם, כבר בהכנה שלנו לסדנא היה לנו ברור שההנחיה שלנו צריכה להיות יותר מעורבת מאשר בדרך כלל, שאנחנו צריכים לעשות מודלינג יותר ברור למשתתפים בקבלה ומתן משוב, בבחינה של עמדות הקשורות ביוזמה ובדחיפה לדיאלוג פתוח. למרות שחשבתי שאני עושה זאת, בסשן הזה התברר שלקבוצה יש

ערבים הם יעשו לי דברים רעים", אמר. רמי החל לבכות, גלעד רצה לנחם אותו, "אל תבכה, אולי אתה ערבי טוב" הוא החל לגמגם, גלעד גמגם מתוך חרדה, ידעתי כי התגובה הבאה תהיה תוקפנות פיזית, אודי המתמחה, התיישב לידו כדי לתת לו תחושת בטחון, גלעד נשען עליו.

התבוננתי בילדים ובמתמחים, חשתי התכווצויות של פחד בתוכי, משהו כמו חוסר אונים עלה בי, חשבתי, מה הייתי צריכה את זה עכשיו. הקבוצה כבר התקדמה כל כך יפה..

תחושות ורגשות בלתי מעובדים ולא מוכלים הסתובבו בחדר וחיפשו מענה.

התשובה עלתה בי ...
בואו נעשה מסכות הצעתי, נכין אותן, נלבש אותן ונציג.

הילדים הגיבו להצעה שנתנה מסגרת והתייחסות לפעולה, שקיות נייר חומות גדולות חולקו, על השטיח נפרשו חומרי יצירה שונים וישבנו לעבוד. כשהסתיימה היצירה היו בחדר חמש מסכות מאוד מפחידות. הצעתי לקבוצה להניח את המסכות על השטיח והזמנתי כל ילד לבחור דווקא מסכה שונה ולא את שלו, זו הייתה הצעה, אפשרות ולא חובה. הילדים בחרו את המסכות השונות, החליפו ביניהם, חבשו אותן והחלו להסתובב בחדר. הם החלו להשמיע קולות, קולות שבקעו מהגרון ומהבטן, תנועות ידיים נוספו לקולות, אליהם נוספו תנועות גוף והכול התנהל באמצעות הליכה ותנועה שבטאו מרגע לרגע את התחושות, פחד וחששות, עצב, חרדות, בלבול, חוסר התמצאות פיזית ורגשית...

שימו יד על המסכה המפחידה ביותר, הנחית, הילדים בחרו במסכה אחת מסוימת, הילדים המשיכו להסתובב בחדר, שימו יד על המסכה המגעילה ביותר, הילדים בחרו בשתי מסכות, התנועה המשיכה, שימו יד על המסכה שאתם רוצים שתצא מהחדר, כמעט כל המסכות נבחרו.

שרה גוברין, פסכודרמטיסטית, בעלת תואר שני בייעוץ וטיפול מאונ' חיפה, בוגרת ב"ס לפסיכותרפיה של החוג לפסיכולוגיה באונ' חיפה.

צורך ביותר התנהגויות שלי בכל אחד מהתחומים הללו. לפיכך, בשלב מסוים בחרתי לקחת אחריות על ההנחיה ולקבל את המשוב של המשתתפים. מעבר להצהרה הזו שנתתי בקבוצה, כבר באותו הסשן מצאתי את ההזדמנות לתת משוב מידי לאחד המשתתפים על דפוס התקשורת שלו בקבוצה. נראה היה שההודאה שלי בטעות שלי כמנחה תרמה מאוד לקבוצה בכמה מישורים: ראשית, הקבוצה ראתה הלכה למעשה שאנחנו המנחים לא נבהלים או מתפרקים מביקורת. שנית, התגובה נתנה לגיטימציה לקיים דיאלוג פתוח וביקורתי מול הסמכות. שלישית, העברתי מסר למשתתפים באמצעות ההתנהגות שלי שלנו המנחים אכפת מהמשתתפים.

כל זה היה טוב ויפה, רק שהוא לא קידם באופן משמעותי את עבודת הקבוצה. ככל שעבר הזמן הסשן הפך ליותר ויותר תקוע. אני הרגשתי חוסר שקט ולא ממש הבנתי מה קורה לקבוצה. לכאורה הקבוצה עוסקת במה שמטריד אותה: החרדה של מה יקרה לחברויות אחרי הסדנא אם משתתפים יעבירו משובים האחד לשני על התנהגויות ניהוליות במסגרת הסדנא. על התוכן הזה אנשים מדברים, זה "מתאים" להנחות העבודה שלנו על הקבוצה, רק שהקבוצה דשה בנושא זה שוב ושוב ובפועל תחושת התקיעות ממשיכה.

בדיעבד, זה היה הפספוס השני שלנו באותו הסשן: אנחנו "התאהבנו" בהנחות העבודה שלנו על הקבוצה ונאחזנו בהן. נושא החברויות היה אמנם משמעותי בקבוצה, אבל הוא לא היה הגורם המרכזי (או היחיד) לתקיעות. התמונה התבהרה כאשר לקראת סוף הסשן אחד המשתתפים זרק הערה צינית ש"רושמים פה את מה שנאמר". הערה מסוג זה היא כל כך משמעותית שבכלל לא חשבתי פעמיים ושאלתי אותו למה הוא מתכוון. ואז, בהססנות, החלו הוא ומשתתפים אחרים להעלות את הקושי שיש ללמוד בקורס ממין.

כשהנושא הזה עלה ממש כעסתי על עצמי והייתי מאוכזב: הרי העובדה שהקורס ממין ידועה מיומו הראשון של הקורס, ועם זאת לאורך כל הסשן לא חשבתי על כך פעם אחת. זאת ועוד, כשהתחלתי לשחזר אמירות של משתתפים שונים יכולתי לזהות את הקושי שיש לגבי המיון עוד בשלבים מוקדמים של הסשן או הסדנא.

מה קרה בהמשך? השמת נושא המיון על השולחן אפשרה לנו המנחים (ובהמשך גם לארגון) לבצע תאום ציפיות חד וברור יותר על ההערכה ומשמעויותיה בקורס. תאום ציפיות זה, אפשר לקבוצה לזוז הלאה עד להיתקעות הבאה שלה. ברמה היותר אישית שלי, עבורי הסשן הזה היה תמרור אזהרה משמעותי ל"היתקעויות" שלי כמנחה.

ערן אביב, יועץ ארגוני בכיר ב-O.D. חברת O.D. הינה חברה לייעוץ ארגוני קיימת 19 שנה ומעסיקה 15 יועצים ואנשי מחקר.

סמינר הקיבוצים שמח לפתוח

תוכנית חדשה וייחודית ליועצים ארגוניים בעלי ניסיון:

מניהול קבוצות להנחיית קבוצות בארגונים עסקיים

רכזות התוכנית: חגית צאן, רקפת קרת-קרואני
ארגונים עסקיים הינם סביבת עבודה שעיקרה מתרחשת בקבוצה: קבוצות הנהלה, צוותי פרויקט וממשקים בין-ארגונים. הבנת תהליכים מרכזיים בארגון ויכולת ההשפעה עליהם, תלויה בהבנת תהליכים דינאמיים של הפרט, הקבוצה והמערכת הארגונית.

קהל היעד

יועצים ארגוניים, מנהלי משאבי אנוש, מנהלי הדרכה ויועצי פנים בארגון.

תנאי קבלה

תואר שני רלוונטי. במקרים מיוחדים יתקבלו בעלי תואר ראשון במדעי ההתנהגות, עם ניסיון של שלוש שנות עבודה כיועץ/ת או כבעל/ת תפקיד בארגון עסקי. קבלה לתוכנית אינה מבטיחה קבלה לחברות באיפ"א.

מטרות התוכנית:

העמקת הידע התיאורטי וההבנה של תהליכים דינאמיים וקבוצתיים, בהקשר לעולם העסקי. התוכנית מודולארית, ומאפשרת לימודים חד-שנתיים, המקנים תעודת "בוגר קורס להנחיית קבוצות בארגונים עסקיים, בהיקף של 195 שעות". בוגרי התוכנית, שירצו להכשיר את עצמם למנחי קבוצה, ימשיכו לשנה ב', המתמקדת בפרקטיקה: הנחיית עמיתים, פרקטיקום מונחה בשדות העבודה של משתתפי התוכנית, והעמקת האינטגרציה שבין התיאוריה לפרקטיקה.

לקבלת ערכת הרשמה:

03-6901200

לייעוץ:

03-6902347/8

התנגדויות בקבוצה

חלק 6

חלי ברק

תאורית הפוקל קונפליקט של וויטקר וליברמן (focal conflict)-

לפי גישה זו ניתן להבין את ההתנהגויות הגלויות בקבוצה כמאמצים לפתור קונפליקט לא מודע של הקבוצה. התאוריה מנתחת תופעות לפי גישת האגו, זיהוי הקונפליקטים הלא מודעים בין המשאלה לחרדה, וחיפוש הפתרונות של הקבוצה לקונפליקט. חלק מהפתרונות מקדמים, וחלקם חוסמים, אלו ההתנגדויות.

לפי התאוריה בכל קבוצה כשלם יש בזמן נתון המשאלה קונפליקט ממוקד המאחד את המשתתפים. הקונפליקט הוא בין משאלה כל שהיא (דחף מפריע) ובין החרדה שהיא מעוררת (המניע התגובתי). הקונפליקטים הם טבעיים וקשורים לתהליך ההתפתחות של הקבוצה. עצם קיומם אינו התנגדות, דרך ההתמודדות עמם, איכות הפתרונות שהקבוצה מעלה להם, היא הקובעת אם הקבוצה תתקדם או תתעכב בהתנגדות.

לדוגמא: המשאלה היא להרגיש שייך לקבוצה והחרדה היא להבלע בתוך הקבוצה ולאבד את עצמך.

הפתרון המקדם מנסה לאזן בין המשאלה לחרדה, לתת מקום לשתיהן כדי לאפשר לקונפליקט להיפתר ולקבוצה להמשיך בהתפתחותה.

למשל, להשתתף בקבוצה ולגלות מעורבות, אך תוך שמירה על עצמך בפני מעורבות רבה מידי, היסחפות לחשיפה שתפגע בך.

הפתרונות החוסמים לעומת זאת נוטים בדרך כלל לפעול ברוח החרדה, בלא שהם מאפשרים ביטוי של המשאלה, של הכוחות המקדמים בקבוצה. למשל, לשתוק, לא לשתף בכלל, ובכך להגן על עצמך בפני ההיבלעות בקבוצה כי לא נתת לעצמך הזדמנות למגע איתה. אך בו בזמן אין בפתרון הזה סיכוי ותקווה להשתלבות בה חפצים גם כן. הקונפליקטים הקבוצתיים יכולים להיות קצרים או להימשך מספר פגישות. תלוי באופן התקדמות תהליך החיפוש אחר הפתרונות המקדמים.

הפתרונות המקדמים מאפשרים לקבוצה להתמודד עם הקונפליקטים בבטחון ותוך העמקה בהם. הפתרונות המעכבים מובילים להגנות מגבילות, בדרך כלל תוך הסחפות אחרי החרדה וקושי לבטא ולהתמודד עם המשאלה. הם יכולים 'לתקוע' את הקבוצה ולהתנגד להמשך התהליך.

למשל, אם הקבוצה עוסקת בנושא של יחסיה עם הסמכות- המשאלה לקבל כוח מהסמכות והחרדה לאבד את הכוח שלך מולו. המשאלה להיות חזק מול הסמכות והחרדה שהסמכות תהרוס או תדחה אותך עקב כך. פתרונות מקדמים הם לדבר על החרדה ועל המשאלה, לנסות לבטא את הכוח שלך בקבוצה תוך בדיקת הכוח של המנחה ורצון לשלב ביניהם.

אלו פתרונות שמובילים לאיזון בין המשאלה לחרדה, ויכולים לשחרר את הקבוצה מהקונפליקט ולפנות אותה להמשיך להתפתח דרך העבודה על קונפליקטים ממוקדים נוספים שיעלו בהמשך כחלק מההתפתחות הטבעית שלה. היכולת של

הקבוצה לחקור את הקונפליקטים והפתרונות שלה, הם העוזרים לה להרחיב את המודעות העצמית של משתתפיה בתהליך החקר הפנימי שלהם, שהוא הרי מטרת הקבוצה. פתרונות מגבילים ומתנגדים בדוגמא שלעיל יכולים להיות: מאבק כוח עם המנחה כדי להפחית מחשיבותו, או הצטמצמות פסיבית כדי לא לקחת סיכון בביטוי הכוח האישי. אלו פתרונות לא מאוזנים, שמבטאים או רק את המשאלה או רק את החרדה, ולכן מהווים התנגדות לתהליך הקבוצתי.

תאורית הפוקל קונפליקט לא פרטה שלבים התפתחותיים בקבוצה אך יש קונפליקטים אופייניים לשלבים שונים, והמנחה יכול להעזר בידע המוקדם עליהם כדי להקל על עצמו בזיהוי שלהם.

בשלבי התפתחה יש קונפליקטים אופייניים בין משאלה להיות חכם וחרדה להיות טיפש. משאלה ללמוד וחרדה להשאר לא יודע, משאלה להשתייך וחרדה להשאר בחוץ או להבלע. ועוד. פתרונות מעכבים אופייניים הם: של שתיקה, התנגדות לסטיינג, הנמכה של המנחה או הקבוצה, 'ילד טוב' או פרובוקציות, השטחה, ציניות, אנטי. אידיאליזציה, דבליואציה. קפיצת ראש למים בלי לבדוק. סיפור דרמטי על ההתחלה

בשלב השני של חיפוש העצמאות של הקבוצה קיימים קונפליקטים אופייניים בין המשאלה להיות יחודי בין החרדה לא לדעת מי אני. משאלה להיות עצמאי והחרדה שלא אסתדר לבד. משאלה להשתלב בחוקים וחרדה שלא יתאימו לי. לקבל עזרה- להרגיש טיפש. הפתרונות המעכבים הם: הם ויכוחים, מאבקים בין המשתתפים, מאבקים עם הסמכות, שלילת הסמכות. קרבות 'מחוץ לנושא והקבוצה' ועוד

ובפרט: המשאלה היא לסיים עם שלמות ומשמעות מהלמידה בקבוצה. להרגיש שגדלתי ולמדתי. החרדה היא להשאר ריק, פגוע ועצוב בסיום. בלי שלמדתי כלום

פתרונות מעכבים הם: אשמה והאשמה (פגעת ונפגעת). עיסוק בנושאים לא גמורים- קרב על כוח ומקום. הכחשת הסיום- התעלמות ותוכניות להמשך, אופוריה- מסיבה, כהגנה מעצב. אקטינג אאוט- לא מגיעים לסיום, לא באים לפגישות אחרונות. יותר תלונות של אי שביעות רצון, כעס ותסכול על החמצות. העלאת נושאים דרמטיים של הרגע האחרון, שאין אפשרות לעבוד עליהם. הבעת חוסר אמון- האשמת המנחה, פיתית אותי שאפתח דברים ולא עזרת. כעס בקבוצה או כעס שעובר התקה למקומות אחרים. חוסר אונים- גרסיה לתלות.

יישום למנחה המבין תופעות התנגדות ברוח גישת הפוקל קונפליקט: ההתבוננות על תופעות ההתנגדות אמורה להיות מתוך המחשבה שהתופעה הגלויה היא פתרון לקונפליקט סמוי בין משאלה לחרדה

המנחה אמור לשאול את עצמו:

- מה הקונפליקט המעסיק עכשיו את הקבוצה, מה המשאלה, ומה החרדה שהיא מעוררת?

- איך ההתנגדות הגלויה משרתת בתור הפתרון לקונפליקט?

- האם הפתרון מקדם- מבטא גם את המשאלה וגם את החרדה, ומאפשר דיאלוג ביניהם

- האם הפתרון חוסם- מבטא רק את החרדה, ולא מאפשר ביטוי המשאלה

על סמך השאלות, המנחה מעלה השערות עבודה. ההשערות יכולות לבוא מידע שלו על השלב ההתפתחותי של הקבוצה, ומתוך ידע שלו על הנושא ומאפייני המשתתפים

(בהמשך המאמר תפורט הדרך להעלות השערות עבודה על בסיס סוגי מידע שונים)

למשל, בפגישה השנייה של קבוצת מנהלי בתי ספר העוסקת בדילמות בעבודה עולה כעס על המנחה שלדעת המשתתפים אינו רגיש מספיק לקשיי המשתתפים. אנשים מפסיקים לשתף בקשיים שלהם, ועסוקים בדיון על כך שכל פעם מביאים להם מומחה אחר שחושב שהוא יודע מה צריך לעשות אבל בעצם הוא לא עוזר

ההשערה היא, שההתנגדות הגלויה של המשתתפים אומרת מבחינה רגשית: "קשה לנו, אנחנו זקוקים לעזרה, אבל לא יכולים לקבל אותה ממי שלא מבין את הקושי, ולכן אנחנו תוקפים אותו במלא הכוח".

התנגדות זו יכולה להיות פתרון לקונפליקט סמוי בין המשאלה לשתף בחולשות ולהעזר במישהו במקומות הפגיעים והנוקטים, ובין החרדה מלהיות חלש ונוקק למישהו חיצוני שיעזור לך, לאבד שליטה עקב הנוקקות, ואולי להפגע.

התקפת המנחה היא פתרון חוסם, שכן היא מגנה מהחרדה, ולא מאפשרת את ביטוי המשאלה. המנהלים תוקפים את המנחה וכך מרגישים את עצמם חזקים (לכעס יש תמיד תחושה של עוצמה) הם מגנים עצמם ולא מרגישים חלשים או נזקקים. אבל בו בזמן משאלתם העמוקה לקבל עזרה במקומות הפגיעים והחלשים שלהם לא מתממשת.

על בסיס השערה זו ניתן לנסח התערבות. התערבות ברוח גישת הפוקל קונפליקט מתיחסת לשלושת קודקודי המצב- שני צידי הקונפליקט והפתרון. כך למשל, התערבות אפשרית היא: "משתתפים תוקפים אותי ואומרים שאיני רגיש מספיק לקשיים ולכן איני יכול לעזור. אולי ההתקפה החזקה עלי היא דרך שמצאתם לפתור קונפליקט שמעסיק אתכם. מצד אחד אתם רוצים שאעזור, רוצים לשתף בקשיים ואולי גם להתחלק בחולשות, כך אמרתם בשיחת הפתיחה שלנו. אבל מסתבר שזה מלחיץ ולא קל לשתף בחולשות, במיוחד שלא ברור אם אפשר לסמוך על המנחה שישמור עליך. כשאתם תוקפים אותי אתם מגנים על עצמכם כי לא תצטרכו לשתף בחולשות שלכם, להפך- תוכלו להרגיש חזקים כי כעס זה כוח. הבעיה היא שבדרך הזו לא תשיגו את מה שרציתם, עזרה בקשיים שלכם"

התערבות המנחה מכניסה למודעות הקבוצה את 'הקול האחר', שהושתק. פעמים רבות זהו תפקידו של המנחה, להשמיע את הקול האחר שלא נשמע, קולה של המשאלה או של החרדה המושתקת, ובכך לעורר דיאלוג ובדיקה של אפשרויות.

התערבות המשך מזמינה את הקבוצה לבחון ולקיים דיאלוג על איכות הפתרון, תוך הזמנה לבחון פתרונות נוספים.

"אולי יש פתרונות נוספים לקונפליקט הזה בין לרצות לקבל עזרה בקשיים, ובין החשש לחשוף חולשות כשלא בטוחים שאפשר לתת אמון. יש למישהו מחשבות נוספות"

הכוונה היא שהקבוצה תעלה פתרונות נוספים מקדמים יותר לקונפליקט שבמהותו הוא אינהרנטי ומתבקש מהמצב. אכן קשה לחשוף חולשות ולבקש עזרה גם כשרוצים מאוד.

אולי סטריאוטיפית הקושי גובר יותר אצל אנשים בתפקידי ניהול הרגילים להיות בעמדת כוח ושליטה, וזה אחד ממקורות העוצמה שלהם. פתרונות מקדמים יכולים להיות לדבר על הנושא, על ההתלבטות. עצם הדיבור משחרר. אפשרות נוספת של עשייה היא לשתף מעט, לבחון את התגובות ולראות אם ממשיכים לחשוף. לדבר על התסכולים והאכזבות אבל לא לוותר על המשאלה להעזר.

המנחה העובד לפי גישת הפוקל קונפליקט בוחר השערת עבודה מסוימת, ומתערב לפיה. בהמשך יוכל לחפש השערות עבודה נוספות אם זו שבוחר לא קידמה את התהליך.

למשל, בדוגמת ההתנגדות שהובאה לעיל אפשר להעלות השערת עבודה נוספת:

שיש בקבוצה משאלה להתאחד ולהרגיש מלוכדים ויש חרדה להרגיש מנותקים, או להפגוע מחברי הקבוצה. פתרון הקונפליקט באמצעות תקיפת המנחה משרת את המשאלה להתלכד כי כעס על אויב חיצוני תמיד מלכד. אבל הוא פתרון מעכב כי הוא לא מטפל בחרדה מול חברי הקבוצה שתמשיך להעיק על המשתתפים אם לא תדובר.

4. תאוריות שלבי ההתפתחות הקבוצה

ישנן תאוריות שונות המתארות את שלבי ההתפתחות של הקבוצה כשלם. כל תאוריה שמה דגש על מרכיבים אחרים בהתפתחות אך כולן מדגישות שכמו שהאדם היחיד עובר שלבי התפתחות מובחנים במאפייניהם, כך גם הקבוצה כשלם.

תאוריות מרכזיות שניתן להתבסס עליהן להבנת השלבים הן:

התאוריה של סרווי המתבססת על שלבי ההתפתחות היציריים- אורגניים של פרויד. הוא מתאר את מאפייני השלב האוראלי, האנאלי, הפאלי, והגניטלי בקבוצה. בכל שלב יכולים להופיע ביטויי התנגדות המבטאים חסימות יצריות אופייניות

כך למשל, בשלב האוראלי של פתיחת השנה יכולה להופיע תלות יתר, תובענות מהמנחה לספק תשובות, כמו תינוק היונק את שד אמו ותלוי בחלבה לקיומו. יכולה להופיע גם תוקפנות הרסנית

כמו תינוק הנושך את שד אימו כחלק מתהליך ההנאה היצרי שלו סביב הפה.

התאוריה של חני בירן שהשתמשה במושגיה של מלני קליין ודיברה על הפאזה הפובית, פרנאידית, סכיזואידית, ודפרסיבית בקבוצה. בכל שלב יכולים להופיע ביטויי התנגדות, כך למשל בפאזה הפובית יש חרדה גבוהה מכל שינוי, ואפילו תנועה בקבוצה. יש צמצום, שתיקה, חסימה רגשית כדי להפחית את החרדה המשתקת.

התאוריה של עמי פרגו שיישם את מושגיו של פוקס ודיבר על על שלבים של הידבקות בתחילה, לאחר מכן היפרדות ובהמשך התחלקות, לפני הפרידה.

(הרחבה על התאוריה ניתן לקרא במקורות הבליוגרפיים השונים)

התאוריה של מקנזי ומקוויפרס טוענת שבכל שלב התפתחות יש לקבוצה נושא מרכזי שהיא עוסקת בו, דילמה מרכזית, מטלה קבוצתית. בכל שלב יש איום, ויש מנהיגים שמבטאים דרכי התמודדות ופתרון שונים של הקונפליקט. פתרונות קיצוניים, תזיה ואנטי תזיה בכל שלב יש אפשרות לתקיעות, במושגים של המאמר, התנגדות שלא מאפשרת להתקדם. וישנה גם אפשרות לסינטזה, פתרון שמשחרר מהתקיעות ומוציא שילוב בין מרכיבי הקונפליקט.

*בפתיחה: הנושא: שייכות. מעבר מזהות יחיד לקבוצה. הישענות על נורמות חיצוניות או התנגדות להם.. מנהיגים- תזיה: תומכי מסגרת ותלות בנהלים (עם המחיר של צייתנות יתר פסיבית) או אנטי תזיה: תקיפת הסמכות, וזכחות ומאבקים. תקיעות יכולה להתבטא בנשירה והתפרקות הקבוצה. סינטזה תתבטא במציאת גבולות העצמי בתוך מסגרת הנורמות החיצוניות. השתלבות היחיד בתוך הקבוצה. בשלב זה עולים נושאים של: אמון, גבולות, בטחון, תפיסת מקום, 'בפנים- בחוץ', חשש מחשיפה, שאיפה להיות דומים וטשטוש היחודיות. נסיון להתקרב למנחה. דבליואציה או אבליואציה.

*שלב שני: הנושא: הכרת גבולות האני. המטרה- פרידה מסמכות, אוטונומיה קבלת ההבדלים הבינאישיים. בדיקת גבולות. התמודדות עם קונפליקטים. האיום על הפרט- להיות בקונפליקטים עקב השוני הבינאישי.

פתרון אחד, תזיה: דרישה לחוק וסדר בהנחיה עם המחיר של תלות, פסיביות, נוקשות. פתרון שני: אנטי תזיה- אנרכיה דחיית כל הכוונה. וכחנות לשמה, אני בסדר- אתה לא. כמו בגיל שנתיים. דיאלוג בין התזיה לאנטי תזיה אחרת תקיעות.

למצא את גבולות העצמי במקביל לקבלת הסמכות. *שלב שלישי: 'אני לעצמי מורכב אבל שלם- הנושא המרכזי להכיר את עצמי. דילמה בין התלכדות עם הקבוצה לעומת סיפוק צרכים אישיים וביטוי עצמי. המטלה הקבוצתית- גילוי עצמי והבנה פנימית. פתרון אחד, תזיה- סימביוזה קבוצתית, פתרון אחר, אנטי-תזיה- התעסקות יתר ב'אני'. תקיעות- אנרגיית יתר לשימור נעימות חברתית- מסיבה במקום עבודה. פתרון של סינטזה ישלב עיסוק בקבוצה ובעצמי.

*שלב רביעי: קרוב לעצמי ומתקרב אל האחר- הגדרת גבולות העצמי מול גבולות 'האחר'. דילמה-

התקרבות או התרחקות. מטלה קבוצתית- העמקת האינטימיות התוך אישית. תקיעות- השקעת יתר בביחד תוך המנעות מנטילת אחריות אישית ומו"מ לבירור יחסי קרבה דיפרנציאליים. שלב של גילוי עצמי והבנה פנימית. אינטימיות ויחודיות. האיום- בהלה מהגילוי, בלבול, סכנת התפרקות, סכנת ריק, איבוד עצמי.

פתרון אחד, תזיה: ביחד של קסם בלי בחינה עצמית, סימביוזה.

אנטי תזיה- התעסקות יתר בעצמי, אינדיבידואליות יתר

סינטזה- אינטימיות לא מאוימת. אמון בקבוצה. חקר עצמי. חיפוש מורכבות- אני רע וטוב. חיפוש גבולות בתוך עצמי ומול אחרים.

*שלב הפרידה- 'שייך ונפרד- ביחד ולבד'. נושא מרכזי - סיום, סיכום ופרידה.

הדילמה- הביחד מול האינדיבידואליות. המטלה קבוצתית- תרגום החוויה הקבוצתית ללמידה אישית. 'הקבוצה בתוכי ואני לעצמי'. פתרון אחד של תזיה- נסיגה ורטרוספקציה, פתרון אחר אנטי תזיה: עצמאות- פרוספקציה. תקיעות- התלכדות סביב מנהיגות ההורה, שימור המסגרת גם כשהסתיימה, אי יכולת להכיר בסיום הקבוצה. סינטזה- הכרה בפרידה עם הכאב שבכך, ושמירת הטוב שהיה בה.

מנחה המנסה להבין תהליכים בקבוצה על פי מודל ההתפתחות של מקנזי ומקוויפרס יכול לשאול את עצמו-

* מה הנושא המרכזי בו עוסקת הקבוצה בשלב זה?

* מה הדילמה המרכזית של הקבוצה בשלב זה?

*מה המטלה הקבוצתית בשלב זה?

*מה האיום על הפרט בשלב זה?

*מי המנהיגים המרכזיים וכיצד הם מייצגים סוגי פתרונות לקבוצה, בשלב ההתפתחותי שלה?

* מה הפתרון שחוסם את הקבוצה, ומה הסינטזה שתהיה פתרון מקדם?

השאלות יכולות להוביל להשערות עבודה המסבירות את ההתנגדות, ומהן להתערבויות.

למשל, התערבות בתחילת קבוצה: "יש בקבוצה הרבה ויכוחים עם הסטינג וחוסר נחת מהדרישות. אנשים לא מרגישים אולי עדיין שייכים. אולי אפשר לבדוק עוד תחושות של אנשים מול הדרישות והשייכות לקבוצה, נושא שבדאי מעסיק רבים בשלב הזה של הקבוצה"

זו התערבות המזמינה לעסוק בנושא השייכות אך לא דרך ההתנגדות שהיתה עד כה.

יישום למנחה המנסה להבין התנגדות על פי שלבי ההתפתחות של הקבוצה.

מעבר ליחודיות של כל תאוריה המתארת את שלבי ההתפתחות של קבוצות, יש מספר הנחות יסוד האופייניות לכולן ואמורים להדריך את המנחה העובד לפיהן עם התנגדויות.

- הנחת יסוד ראשונה: אם מחלקים באופן סימבולי את חיי הקבוצה לשלושה חלקים, הרי השליש הראשון של חיייה (הפתיחה) והשליש האחרון (הפרידה) הם שלבים רגסיביים עם עוצמה רבה של ביטויי התנגדות קבוצתיים. על המנחה להיות

ערני ודרוך לקראתם, לדעת לעבוד איתם לטובת הקבוצה המנסה בפתחה ליצור לכידות ואמון לעבודה, ובשלב הפרידה מנסה לסגור את התהליך בצורה המיטיבית לכולם.

בשלב הביניים, 'שלב העבודה', קיים כבר אמון סביר, נבנו כללים ונורמות, התפתח דיאלוג ועוצמת ההתנגדויות אמורה לפחות ולאפשר לתהליכי מודעות ולמידה להתקיים.

זה השלב בו העיסוק בהתנגדויות הוא בדרך כלל הפחות ביותר.

אם המנחה מודע לרצף זה של התפתחות הקבוצה הוא יכול להערך להם, ולהתמודד איתם ביעילות. לדעת שיהיה קשה, אבל לדעת גם שעבודה נכונה עם ההתנגדויות תעצים את הקבוצה ששרדה את הקושי, ותאפשר למנחה שלא נשבר ולא נקם, להיות זה שבוטחים בו, ומתאפשר להעמיק בעבודה הקבוצתית באמצעותו. זה האתגר, ובעבודה בשלבי 'הקצוות' פתיחה וסיום נבחנת בעיקר מקצועיות המנחה, דרך העבודה עם ההתנגדויות- החרדות, אי הוודאות והמתח העצום הנלווה לשלבים אלו. הנחת יסוד שניה: כשקורית בקבוצה התנגדות, כמו כל תופעה המתקיימת במרחב הקבוצתי, יש לעשות נסיון להבין אותה בהקשר למקום ההתפתחותי של הקבוצה.

המנחה יכול לשאול את עצמו שאלות שיובילו אותו להשערות הקשורות למאפייני השלבים אותה תופעה, למשל התנגדות לסטינג (שעות הקבוצה), הדרישות מהמשתתפים) יכולה להיות מובנת אחרת לגמרי אם היא קורית בפתחת הקבוצה (אולי היא בדיקת גבולות, או נסיון לבנות את הנורמות המשותפות) אם היא קורית בשלב השני של הקבוצה (אולי היא ביטוי למאבק כוח עם המנחה על הסמכות וההובלה של הקבוצה, ואולי ביטוי לחרדה משינוי שיקרה בקבוצה שיוכח עדיף עליו) או אם היא קורית בפרידה (אולי היא מבטאית את הקושי להפרד, ונסיון להשאר בקשר עם הקבוצה דרך המאבק, אולי היא דרך להפחית מערך הקבוצה כדי שייקל להפרד ממנה).

הדבר דומה להתפרצויות זעם של ילדים, שיקבלו פרוש אחר אם הילד בן שנתיים, עשר או בגיל ההתבגרות. הידע ההתפתחותי נותן רקע רחב להבנת תופעות, ומכאן לחיפוש הדרך להתמודד איתן.

הנחת היסוד השלישית- תפקיד המנחה לעורר את מודעות הקבוצה להשפעות שלבי ההתפתחות עליה. לעודד אנשים להיות מודעים לרצף הדברים, ולבחון את התנהגותם לאור ההקשר. ההבנה יכולה לעזור להתנגדות לקבל משמעות סימבולית ולא קונקרטי, ולעבד אותה. ההבנה וההתערבויות של המנחה אמורות לכוון את מודעות המשתתפים. מנחה המחפש את ההקשר ההתפתחותי של תופעות ההתנגדות יכול לשאול את עצמו:

מודע ההתנגדות עולה דוקא עכשו? למשל, מדוע דוקא עכשיו מתקפים אותי שאני לא מומחה מספיק, למה לא תקפו לפני מספר פגישות? אולי זה קשור לכך שהתחילו לדבר על נושאים מאוד אישיים ועולה החרדה שאיני מספיק מנוסה לשמור על המשתתפים

- מה מאפייני השלב ההתפתחותי בו נמצאת הקבוצה? האם מדובר בשלב הראשון החרדתי, השלב השני של המאבק, או שלב הפרידה בו

חוזרים מאפייני הרגרסיה והחרדה - מה ממאפייני השלב עולה דרך ההתנגדות הגלויה בה עוסקת הקבוצה? למשל, התלונה החוזרת שהמנחה 'לא מארגן מספיק את הדברים' יכולה לבטא את הצורך של הקבוצה בשלב הראשון שלה לבנות נורמות וכללים שיארגנו אותה

- מה ממאפייני השלב עולה דרך התפקידים/ המנהיגים השונים בקבוצה? למשל, המנהיג התוקף את הקבוצה וטוען שכולם מנסים להשתלט על כולם ולהכתיב להם מה לעשות מבטא אולי את המאבק על היחודיות והעצמאות של השלב השני.

- מה הרגש הדומיננטי בקבוצה עכשו, וכיצד הוא קשור למאפייני השלב בו עוסקת הקבוצה? למשל, תחושת החרדה החוזרת ועולה דרך המשתתפים שאינם מסוגלים לדון בתכנים עצמם ומצטמצמים איש בעצמו יכולה לבטא את מאפייני החרדה של הפתיחה

-מה הרגש שלא בא לידי ביטוי עכשו, למרות שהגיוני שיעלה לפי מאפייני השלב? למשל, הקבוצה ממשיכה להיות צייתנית ונחמדה אם כי שטחית ולא מרשה לעצמה לכעוס, למרות שזה רגש מתבקש בשלבים מתקדמים של הקבוצה. יתכן והקבוצה חרדה לכעוס ולכן מתצמצמת לדפוס דל של ביטוי עצמי.

- איך התנהגות או תפקיד מסוים בקבוצה מאפשרים או חוסמים את הקבוצה מלתור את הקונפליקטים ההתפתחותיים שלה? למשל, ההתנגדות לחשוף את עצמך בקבוצה לא מאפשרת לקבוצה לפתור את הקונפליקט הראשונה שלה בין המשאלה ללמוד ובין החרדה להפגע כשתיבא את עצמה.

כל השערה המקשרת בין דפוס ההתנגדות למשמעות ההתפתחותית שלו, יכולה להיות מנוסחת כהשערה המזמינה את הקבוצה לבחון אותה, להגביר את המודעות שלה אליה, ולחפש דרכי התמודדות איתה.

לדוגמא, מספר התערבויות בגישה ההתפתחותית :

"בשתי הפגישות האחרונות משתתפים חוזרים ואומרים שלא נעים פה בקבוצה. מעניין למה התחושה עולה דווקא עכשו, ולא עלתה בפגישות קודמות... אולי באמת לא נעים, אולי בגלל שאנשים התחילו לשתף בדברים אישיים ונהיה לא קל לשמוע... ולא ברור איך להגיב"

- "זו הפגישה השניה שלנו, ויש הרבה שתיקות בקבוצה. אולי אנשים בודקים כמה בטוח כאן, וכמה אפשר לתת אמון לפני שמדברים. הקבוצה רק התחילה ואי אפשר לדעת מה ואיך יתפתח כאן"

- "בשתי הפגישות האחרונות יש יותר העדרויות, ואנשים פחות משתפים, האם זה יכול להיות קשור לכך שאנחנו מסיימים בפגישה הבאה? שאולי יותר קל להתחיל להפרד מהקבוצה מראש, ולא להשאר מעורבים עד הסוף ולהתקע עם הפרידה לא מוכנים"

סיכום ביניים לדרכים השונות להבנת התנגדויות בקבוצה

בדברי עד כה פרטתי מקורות והסברים שונים של התנגדויות בתהליך הקבוצתי. חלק מההתנגדויות

מוסברות על ידי תאוריות פסיכולוגיות (ביון, פוקל קונפליקט, ילום, פוקס) חלק מוסברות על ידי מאפייני השלבים ההתפתחותיים של הקבוצה, וחלק על ידי מאפייני התהליך הקבוצתי (חוסר השליטה, החשיפה, חוסר הוודאות, הרגרסיה והלחץ הקבוצתי).

זיהוי מקורות ההתנגדות השונים אמורה לעזור למנחה להבין ולמקם את תופעות ההתנגדות במרחב הקבוצתי, ולבחור בשיקול דעת את ההתערבויות המתאימות, שיכולות לעזור לקבוצה להתמודדות מקדמת עם ההתנגדות.

בגיליון הבא: טכניקות התמודדות עם התנגדויות.

קבוצה טיפולית למטפלים

ב- 2.11.08 תיפתח קבוצה טיפולית למטפלים בהנחיית אנקה דיטרוי

הקבוצה מונחית בגישת האנליזה הקבוצתית ומטרתה להוות מרחב לבדיקת הדילמות המשותפות ולהתפתחות האישית והמקצועית של כל אחד מהמשתתפים. הקבוצה מתאימה גם למטפלים הנמצאים בטיפול פרטני

המפגשים יתקיימו בימי שלישי, בין השעות 18:30-20:00 במכון דיטרוי לפסיכותרפיה, שד' שאול המלך 39, תל-אביב

עלות הטיפול הקבוצתי: 800 ש"ח לחודש

המעוניינים להירשם יצרו קשר עד תאריך 31.8.08

מספר המקומות מוגבל ל-8 משתתפים

פגישות היכרות לקראת הקבוצה יתקיימו במהלך חודש ספטמבר

לפרטים נוספים ולתיאום פגישת היכרות, הנכם מוזמנים לפנות לטלפונים 054-5880912
03-6096828

"לקרוא לילד בשמו"

בכנס זה ננסה לחקור ולהבחין בין רבדיו השונים של המרחב הקבוצתי, כשדה בו זמני של השלכה ושיחזור מול יצירה והתחדשות, אישית וקבוצתית, תוך רגעים בהם נעזר "לקרוא לילד בשמו".

נדמה, כי רבות דיברנו אודות יתרונן של המרחב בקבוצה כמרחב סימבולי "מכיל דיו" המאפשר לנו להשליך, להכיל, ולעבד תהליכים ורגשות מודעים ולא מודעים שאינם מעוכלים דיים - אך לא דיברנו די אודות רגעי ההתרחשות של הממשי שמעבר לסימלי והמשחקי שמעבר למכיל.

בכנס זה אנו מבקשים להתמקד ביתרונה ויחודה של הקבוצה ביצירת רגעים אלה בהם מהווה המיכל שדה העברתי ריאלי להתרחשות שאינה רק ייצוג של עולם פנימי משוחרר.

נרצה לחוות ולגלות כיצד ה"ש" המתהווה במפגש - בורא את ה"דבר" העכשווי של הממשי. ננסה לזהות ולהבין את הזיקה בין שני תהליכים אלה של המחולל והמתחולל ולבחון את התנאים לרשות האישית, הבינאישית והקבוצתית, לקרוא ל"ילד בשמו" בנושאים כמו: פנטזיה, סצינות, משאלה, מימוש, וזהות.

סוף שבוע קבוצות של העמותה הישראלית להנחיה וטיפול קבוצתי יערך בחיפה במלון הר הכרמל בתאריכים 30.10 עד 1.11 פרטים וטפסי הרשמה באתר העמותה www.isragroupttherapy.co.il/default.asp?kat=95

לתכנית "זהב בגן" גמלאים מתנדבים בגני ילדים

דרושים

התורמים למתנדבים בתחומי ידע ספציפיים: אמנות, איך לספר סיפור וכדומה.

אחת לשבוע מקבל כל מנחה מייל ובו סיפור, חומרי העשרה וזרקור לתכנית. במהלך השנה ישנם מפגשי העשרה וליווי לצוותים (אנחנו שמחים שהמנחים מצטרפים).

כיום פועלות כ- 50 קבוצות ברחבי הארץ. חסרים לנו מנחים בישובים: חדרה, ראש העין, טבעון, מ.א. עמק יזרעאל, מודיעין, קרני שומרון, ת"א - קרית שלום, חולון.

מנחי קבוצות בעלי לב רחב ואהבת האדם להוביל, בהתנדבות קבוצת גמלאים באזור מגוריהם.

המתנדבים התורמים כ- 200 שעות התנדבות כל אחד בשנה, נפגשים אחת לחודש לרוב במתנ"ס המקומי, לשעתיים וחצי בשעות הבוקר.

התכנים עוסקים בתקשורת בינאישית, גבולות והעצמה אישית.

לצד המנחה יש רכז בהתנדבות שמלווה את הקבוצה, כמו כן במהלך השנה משתלבים במפגשים אנשים מהקהילה

לפרטים נוספים: רונית רביב 050-6288993
ravivr1@bezeqint.net

מידע נוסף במנוע חיפוש גוגל - חפשו.. זהב בגן

הנחיית קבוצות בשילוב אמנויות

התכנית מכשירה אנשי מקצוע מתחומים שונים בהנחיית קבוצות בשילוב אמנויות. היא נולדה מתוך ההכרה שהקבוצה היא כלי עבודה יעיל, הכרחי ועצמתי בארגונים, במוסדות, במערכות ובמסגרות שונות. ייחודה של התכנית הוא בשירת האמנויות לתוך ההנחיה מתוך הכרה בכוחן לאפשר גישה לתהליכים שאינם נגישים באופן מילולי בלבד. במקום שבו נגמרות המילים - מאפשרות האמנויות ביטוי לעולם שמעבר למילים. ידע תיאורטי ומעשי רחב ומעמיק בתחום הקבוצות והתהליכים הקבוצתיים בשילוב כלים אמנותיים מאפשר למנחה רפרטואר מגוון ועשיר של התערבויות הנחייה. התכנית בנויה על אינטגרציה של שני תחומי הידע: הנחיית קבוצות ושימוש באמנויות בהנחיה.

למי מיועדת התכנית?

התכנית מיועדת לאנשי מקצוע, המעוניינים לרכוש הכשרה בהנחיית קבוצות בשילוב האמנויות: אנשי טיפול, אנשי חינוך וקהילה, יועצים חינוכיים, יועצים ארגוניים, מנהלים, מנהלי משאבי אנוש, אנשי סיעוד, מנהלי הדרכה, בעלי תפקידים העובדים עם קבוצות ומובילים צוותים.

מה בתכנית?

- דינמיקה קבוצתית בשילוב אמנויות: מוסיקה, פסיכודרמה, תנועה ואמנות פלסטית
- תיאוריות וגישות בחשיבה הקבוצתית הפסיכודינמית (ביון, פוקס, וויטאקר, מקנזי ואחרים).
- התמודדות עם תופעות ייחודיות בקבוצה כמו: קנאה ותחרות, קונפליקטים, אינטימיות ועוד
- מושגי יסוד בפסיכולוגיה ובפסיכופתולוגיה
- מיומנויות הנחיה
- הנחיית עמיתים
- הדרכה בהנחיית קבוצות במסגרות שונות
- פיתוח מותג אישי ושיווק עצמי כמנחה קבוצות
- 4 סדנאות מרוכזות בתחום הנחיית קבוצות באמצעות אמנויות:
- פסיכודרמה, תנועה, מוסיקה ואמנות פלסטית

תהליך הלימוד

הלמידה התיאורטית והיישומית מתבססת על השתתפות בקבוצות דינמיות מילוליות ובשילוב אמנויות. הלימוד דרך החוויה מאפשר העמקה של הבנת התהליך הקבוצתי ושפת הקבוצה. ההתנסות באמצעות האמנויות הופכת את המסע הקבוצתי לעצמתי ורב-ממדי ומאפשרת הפנמה של הידע התיאורטי באופן ייחודי ומשמעותי. אין צורך בניסיון קודם באמנויות. בגרי התכנית יקבלו תעודה של מנחה קבוצות בשילוב אמנויות מטעם מכללת לוינסקי לחינוך.

מרכזות התכנית:

אריאלה ברזל, פסיכודרמטיסטית, מטפלת ביצירה והבעה, מנחת קבוצות, מדריכה
מוניקה טנאי, מטפלת במוסיקה, מנחת קבוצות, אנליטיקאית קבוצתית, מדריכה

היקף

תכנית דו-שנתית בהיקף של 196 שעות בודדות בשנה (7 ש"ש בשנה). יום ד, בשעות 14:00-20:00. בנוסף יתקיימו מדי שנה בחופשות סדנאות מרוכזות.

תנאי קבלה

- בעלי תואר ראשון לפחות
- הרשמה וריאיון קבוצתי

לפרטים והרשמה: סימה בן- מזכירות היחידה להשתלמויות 03-6902482

חווידע בגרונטולוגיה **מפגש עם אמנויות בעבודה עם הגיל השלישי.**

המפגש יתקיים ביום שני ה - 8.9.08 בקמפוס שלוחת אוניברסיטת לסלי בנתניה.

בתוכנית:

- 09:15-09:30 דברי פתיחה - דליה בן שושן, מנהלת השלוחה
- 09:30-10:30 "מועדון בית הקברות" הקרנת קטעים ושיחה עם בימאית הסרט - טלי שמש
- 10:30-10:45 הפסקה
- 10:45-11:10 שילוב האמנויות בעבודה עם אוכלוסיות שונות - מר רונן קובלסקי
- 11:10-12:30 סדנא - התנסויות בשילוב אמנויות בעבודה עם הגיל השלישי: אמנות פלסטית, תנועה מוסיקה, דרמה, פסיכודרמה, ביבליותרפיה, בובנאות.
- 12:30-13:00 הפסקה
- 13:00-13:15 מסלול הלימודים לתואר שני בינתחומי - הגיל השלישי וניהול בתי אבות - דפנה שמש גולן, רכזת לימודי הגיל השלישי
- 13:15-14:30 "המוסיקה ככלי טיפולי" בעבודה עם הגיל השלישי - הרצאה בליווי הדגמות - ד"ר מרים דרוקס

מפגש לימודי/חוויתי זה מיועד לאנשי מקצוע העוסקים בעולמם של אנשי הגיל השלישי ולמעוניינים להצטרף לעולם תוכן זה.

עלות: 60 ₪ למשתתף.

ניתן לשלם בצ'ק לפקודת "פרויקט ישראל של מכון האמנויות" ולשלוח לכתובת : פארק שיאים, רח' יד החרוצים, בנין F 10 אזור תעשייה נתניה דרום. מספר המקומות מוגבל.

יחסים בין אחים

קהילת קבוצות שמחה להזמין לזמן
חוויתי ייחודי שיתמקד ביחסים בין
אחים.

**הכנס יתקיים בבית ההארה של קיבוץ
ראש הנקרה. לבחירתך, ניתן להירשם לאחד
משני המועדים 29-30.8.08 או 12-13.9.08.**

מטרת הכנסים היא להתמודד בכנות עם קשיים
בלתי פתורים של המשתתפים עם אחיהם ואחיותיהם
בשירות היחסים העכשוויים, לחקור (explore),
לתקן ולהתיר רגשות געגוע, קנאה וחרטה ולהקל על
מצבי תחרות, פגיעה, תקיעות ונתק.
מספר קבוצות קטנות, כל אחת בהנחיית מנחה
קבוע אחד. בקבוצות הקטנות ובקבוצה הגדולה
ינתן דגש על הרבדים שונים של ה"כאן
ועכשיו" בכנס והתהליכים המקבילים
המצויים בזיקה איתם.

הכנס מיועד לאנשי מקצוע מתחום
ברה"ן, ליועצים, מנחי קבוצות, כמו
גם לסטודנטים, למתמחים
ולתלמידים בשלבים שונים
בהתפתחותם המקצועית.
למעוניינים, מוצעת הסעה מתחנת
הרכבת נהריה לבית ההארה.

יום שישי	יום שבת
10:30-11:00 התכנסות	06:30-07:30 חיבור לגוף בהליכת בוקר (למעוניינים)
11:00-11:45 דברי פתיחה והיכרות בקבוצה הגדולה	07:30-08:30 ארוחת בוקר
11:45-12:00 הפסקה	08:30-10:00 קבוצה קטנה 3
12:00-13:30 קבוצה קטנה 1	10:00-10:15 הפסקה
13:30-14:00 הפסקה וארוחת צהריים קלה	10:15-11:45 קבוצה קטנה 4
14:00-15:30 קבוצה קטנה 2	11:45-12:00 הפסקה
15:30-15:45 הפסקה	12:00-13:30 קבוצה קטנה 5
15:45-17:15 הרצאה של חני בירן בנושא יחסים בין אחים במשפחה ובקבוצה	13:30-14:30 ארוחת צהריים
17:15-19:00 הפסקה	14:30-16:00 קבוצה קטנה 6
19:00 ארוחת ערב	16:00-16:15 הפסקה
20:30 סיפורי משפחה בקבוצה הגדולה	16:30-18:00 קבוצה קטנה 7 וסיכום הקבוצה הקטנה
	18:00-18:15 הפסקה
	18:15-19:00 סיכום הכנס ופרידה במליאה

מנחי הקבוצות בכנסים:

תמי אלעד - התכנית להכשרת מנחים, אוני' ת"א; המכון הישראלי לאנליזה קבוצתית; התכנית להנחיית קבוצות בחברה רב תרבותית, מכללת בית ברל.

חני בירן - פסיכולוגית קלינית מדריכה, פסיכואנליטיקאית, מכון ת"א לפסיכואנליזה; אנליטיקאית קבוצתית, המכון הישראלי לאנליזה קבוצתית.

צבי גיל - פסיכולוג קליני בכיר ומטפל קבוצתי.

איתן טמיר - פסיכולוג חברתי, מנהל קהילת קבוצות, מנחה ומדריך מנחים באוניברסיטאות חיפה, ת"א ולסלי ובמכללת בית ברל

עליזה רוזן - אנליזה קבוצתית, התוכנית למטפלים בכירים. פסיכותרפיסטית. מטפלת בתנועה מוסמכת ומדריכה מטעם האיגוד הישראלי לתרפיה ע"י יצירה והבעה.

ד"ר יהודית ריבן - מטפלת ומדריכה מוסמכת בפסיכודרמה מטעם י.ה.ת. - האיגוד הישראלי לתרפיה בהבעה ויצירה ובעלת רשיון משרד הבריאות. מרצה לפסיכודרמה ולתהליכים ותקשורת בין אישית בקבוצות, מכללת אורנים. אנליטיקאית קבוצתית, התוכנית למטפלים בכירים.

טופס הרשמה:

עלויות: 1,120 ש"ח ללינה בחדר זוגי | 1,680 ש"ח ללינה בחדר יחיד

העלות כוללת לינה, ארוחות והסעה מנהריה. התשלום בהמחאה לכתובת: קהילת קבוצות, סמולנסקין 6, חיפה, 34368

רצ"ב המחאה על סך _____ ש"ח, לפקודת קהילת קבוצות

שם משפחה _____ שם פרטי _____ מין _____

כתובת _____ דוא"ל _____

טלפון בבית _____ טלפון בעבודה _____ טלפון נייד _____

מעוניין להצטרף להסעה מתחנת הרכבת מנהריה? _____

דמי ביטול: 30% מהעלות. החל מ-1.8 לא יינתן החזר.

